

модернізації класичних методів оцінки результатів, або використання оцінки дискретних функцій.

Таким чином в роботі розглянуті способи оцінювання похибки метода вимірювання оптичної густини прозорих об'єктів при проведенні трасологічних досліджень цілого за його частинами.

Список використаних джерел

1. Методика встановлення цілого за частинами. Експертна спеціальність 4.2 «Дослідження знарядь, агрегатів, інструментів і залишених ними слідів, ідентифікація цілого за частинами» / [Коструб А. М., Грищенко О. В., Щирба Д. Є., Чашницька Т. Г.]. – К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2015. – 37 с.

2. Ромбовський М. Ю., Радченко Р. В. Підвищення точності визначення оптичної густини скла при ідентифікації трасологічних досліджень цілого за частинами: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 150-річчю з дня народження Засл. проф. М. С. Бокаріуса «Актуальні питання судової експертизи і криміналістики». Харків : Константа, 2019. С. 257–258.

3. Державна система забезпечення єдності вимірювань. Метрологія. Терміни та визначення. ДСТУ 2681-94. Чинний від 26.07.1994р.

Руденко Олександр Валерійович,
судовий експерт Донецького
науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ: СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Актуальність дослідження. Європейський напрямок розвитку України, будівництво правової держави, трансформування та демократизація країни, її очищення від авторитарного минулого та корупційних практик, рішення концептуальних завдань, висунутих в ході здійснюваної в Україні антикорупційної реформи, відбуваються на тлі безперервної злочинності.

За результатами загальнонаціонального опитування, 32% опитаних вважає, що Україна прямує у неправильному напрямку, основним аргументом щодо хибності шляху залишається високий рівень корупції. Цьому, перш за все, передують зловживання службовим становищем а також отримання неправомірної вигоди.

Небезпека здійснення розглянутих посягань полягає в тому, що вони завдають колосальної шкоди суспільству: ведуть до розладу державного апарату, сприяють його корумпованості, лобіювання прийняття

антиконституційних законів, стають причиною політичної нестабільності, деформації встановленого порядку функціонування державних служб, джерелом неправомірного збагачення і соціальної напруженості, поширення психології всездозволеності і допустимості використання будь-яких засобів забезпечення особистого добробуту, правового нігілізму і правового цинізму.

Вітчизняне законодавство сприяє попередженню, протидії, розслідуванню та розкриттю корупційних правопорушень, але воно потребує вдосконалення, насамперед у зв'язку із прагненням України вступити до ЄС.

Ступінь досліджуваності проблеми. Вивченням цієї теми займалися М. І. Флейчук, В. М. Соловійов, Мовчан А.В. та ін.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі питань теорії і практики виявлення, розкриття і розслідування злочинів у сфері запобігання корупції та розробка на цій основі методичних рекомендацій, спрямованих на оптимізацію даного процесу.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема порівняльно-правовий метод, діалектичний метод пізнання, статичний, системний тощо.

Сутність дослідження. Закон України «Про запобігання корупції» дає визначення терміну «неправомірна вигода», а саме – «грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав» [1].

Найбільш інформативним елементом криміналістичної характеристики неправомірної вигоди є спосіб його вчинення, по 100% кримінальних справ включає в себе дії з прийому-передачі грошей, цінностей, іншого майна, отримання переваг майнового характеру. Він є квінтесенцією розглянутих посягань, в яких відображається поведінка як тих, хто надає неправомірну вигоду, так і тих, хто її отримує, а також посередників і інших співучасників. Спосіб одержання неправомірної вигоди тісно пов'язаний з механізмом слідоутворення, детермінований предметом посягання, галуззю діяльності одержувача, характером дій (бездіяльності), які виконуються за винагороду тощо.

Неправомірна вигода характеризується високою латентністю. У зв'язку з цим зростає значення комплексного системного підходу до розкриття і розслідування вищезазначених посягань, що вимагає раціонального поєднання гласних (процесуальних) і негласних (оперативно-розшукових) заходів.

В залежності від характеру даних про час передачі неправомірної вигоди, типові ситуації початкового етапу розслідування корупційного правопорушення можуть бути класифіковані на дві групи: 1) перспективна, коли є інформація про майбутню передачу грошей, цінностей тощо; 2) ретроспективна, при якій надання неправомірної вигоди вже відбулось.

Необхідно дозволити виробництво особистого обшуку при огляді місця події, проведеного у рамках оперативно-розшукових дій під час затримання у

випадках, коли злочинці приховують при собі предмет неправомірної вигоди та інші речові докази.

Слід звернути увагу, що не менш важливим є момент встановлення кримінальної відповідальності за посередництво в корупційних діях, соціально обумовлене як поширеністю одержання та надання неправомірної вигоди, здійснюваних через посередника, так і небезпекою даного діяння для нормального функціонування державної влади. При цьому встановлення кримінальної відповідальності за таке посередництво покликане заповнити прогалину в правовій основі протидії неправомірної вигоди в цілому і має поширюватися на сприяння отриманню та наданні неправомірної вигоди, яка не застосовується до пособництва в скоєнні останніх.

Встановлення кримінальної відповідальності за посередництво в наданні та отриманні неправомірної вигоди покликане попередити розростання корупційних зв'язків вже на стадії їх виникнення, перервати реалізацію умислу в наданні та отриманні неправомірної вигоди, не допустити переростання окремого факту неправомірної вигоди в корупційний промисел, особливо у вигляді такого його прояву, як діяльність злочинних співтовариств (злочинних організацій) за участю посадових осіб державних органів влади і установ.

Висновки. Головним способом запобігання та протидії корупції є належність нормативної бази в Україні. Пріоритетним напрямком розслідування є встановлення криміналістично значущих ознак, що характеризують суб'єктів неправомірної вигоди, яким притаманні як загальні ознаки, властиві суб'єктам всіх видів злочинів (дефекти правосвідомості), так і специфічні ознаки, типові тільки для аналізованої категорії злочинів (бажання будь-якими засобами досягти поставленої мети). Стосовно до розслідування злочинів, пов'язаних з неправомірною вигодою, слід з'ясувати три групи обставин: 1) професійні та ділові якості одержувача, його можливість впливати на інших посадових осіб з метою сприятливого вирішення питання (для отримувача неправомірної вигоди); 2) особистісні якості (риси характеру, захоплення); 3) змішані (зв'язки тощо). Такий комплексний підхід дозволить всебічно вивчити особистість злочинця і уникнути численних помилок, що допускаються на практиці.

Зв'язки між суб'єктами аналізованого виду злочинів можуть мати разовий і систематичний характер, тобто перетворюватися в сформовану систему отримання неправомірної вигоди. Залежно від цього слід виділити три типи особистості: ситуативний – одержання неправомірної вигоди в конкретній ситуації, що характерно, в основному, для подяки; ситуативно-кримінальний тип, який формується в суперечливому мікросередовищі і обумовлений несприятливою з моральною і правовою точок зору ситуацією. У цьому випадку вирішальне значення має взаємодія особистості і соціального середовища. У той же час злочинну поведінку у представників даного типу може не відповідати тим планам, які вони будують. Ситуативно-кримінальний тип включає в себе переважно осіб, які отримують

неправомірну вигоду, що характеризуються нестійкістю загальної спрямованості особистості, прагненням до збагачення.

Посередництво слід визнати кримінально караним незалежно від розміру отриманої суми, цінностей тощо, тобто не пов'язувати злочинність даного діяння зі значним розміром предмета надання та одержання неправомірної вигоди.

На сьогодні в Україні в галузі запобігання, протидії, розслідування та розкриття корупційних правопорушень проведена велика робота:

1) прийнято Закон України «Про запобігання корупції», в тому числі ряд антикорупційних законодавчих актів;

2) впроваджено антикорупційну стратегію на вищому державному рівні;

3) визначено напрямки боротьби із корупцією.

Найдоцільніший спосіб запобігання та протидії корупції – це ліквідація причин та умов, що спричиняють її утворення та сприяють її існуванню.

З цією метою слід регулярно збільшувати авторитет та вплив державної служби, посилювати мотивацію у виді матеріальної вигоди, відповідного суспільно-правового та матеріально-технічного забезпечення, зокрема підвищити рівень відповідальності за вчинення правопорушень у сфері протидії та запобігання корупції.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: закон України від 18.10.2019 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. (дата звернення: 30.10.2019).

Садченко Олександр Олексійович,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
ННІ № 2 Національної академії
внутрішніх справ

СУТНІСТЬ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Будь-яка наука, у тому числі й теорія судової експертизи, оперує певною системою понять і визначаючих її термінів. Однозначне їх розуміння є необхідною умовою правильного використання наукових положень. Термін «методика» використовується у криміналістичній літературі давно, він став звичним і для мови судових експертів.